

Vlaams
Parlement

ingediend op **736** (2020-2021) – Nr. 1
20 april 2021 (2020-2021)

Motie

van Anke Van dermeersch, Ilse Malfroot, Immanuel De Reuse,
Adeline Blancquaert, Wim Verheyden en Chris Janssens

tot onderzoek door het Rekenhof
naar de doelmatigheid en doeltreffendheid
van het subsidie-instrument

TOELICHTING

De Vlaamse Regering beschikt over een breed instrumentarium om beleidsdoelen te realiseren, onder andere subsidieverstrekking, het verstrekken van leningen en de toewijzing van overheidsinkomsten aan uitvoeringsorganisaties onder de bevoegdheid van de Vlaamse overheid. Daarbij is het de vraag of en op welke manier binnen de verschillende departementen wordt afgewogen welk instrument het meest geschikt is om beleidsplannen (al dan niet in samenhang met andere instrumenten) uit te voeren. Het verstrekken van subsidies is een veelgebruikt instrument om beleidsdoelen van de Vlaamse Regering te verwezenlijken. In het begrotingsjaar 2021 wordt voor 13,3 miljard euro aan subsidies gespenseerd. Dit bedrag vertegenwoordigt bijna een derde van de totale Vlaamse begroting. Subsidies worden verstrekt voor een breed scala aan beleidsterreinen en maken daarin deel uit van een breder palet aan beleidsinstrumenten.

In theorie komt overheidsbeleid tot stand door beleidsdoelen vast te stellen en door op basis van bestaande kennis en informatie de beste manier te kiezen om die doelen te bereiken. Overheidsbeleid wordt mede door het verstrekken van subsidiegelden verwezenlijkt door externe organisaties die instaan voor de uitvoering van overheidstaken.

Een toegekende subsidie moet steeds een maatschappelijk belang dienen. Een aantal overwegingen dienen, bij toewijzing, hierbij te worden gemaakt. Ten eerste is er de economische efficiëntie van de toegekende subsidie. Is een publieke investering de meest geëigende manier om de welvaart en het welzijn te verhogen en zijn er andere beleidsinstrumenten overwogen? Ten tweede zijn de economische effecten op korte termijn van belang. Wat is de onmiddellijke zichtbaarheid van de investering voor het bedrijfsleven en/of de maatschappij? Zijn er eventuele schadelijke neveneffecten? Ten derde zijn de langetermijneffecten essentieel. Wat is het langetermijneffect van het programma op de economie, het welzijn en de welvaart van de bevolking? Op welke manier draagt het programma bij aan versterking van de economische structuur? Ten vierde is er de inhoud van het gesubsidieerde programma in het licht van de beleidsdoelstellingen. Wat houdt het programma in? Wat is de beleidsdoelstelling van het programma? Op welke groep richt het zich? Tot slot dient de overweging te worden gemaakt of het Vlaamse niveau het meest geschikt is om de subsidiering te verstrekken. Hoe worden binnen de departementen de afwegingen gemaakt om het subsidie-instrument in te zetten en hoe worden hierbij medeoverheden betrokken? Deze opsomming van afwegingen behandelt de efficiënte inzet van publieke middelen. Het efficiëntie-aspect is geenszins de enige grond waarop de beslissing om het subsidie-instrument al dan niet toe te kennen op is gestoeld. Deze beslissing dient genomen te worden aan de hand van de geformuleerde beleidsdoelstellingen.

Deze overwegingen worden op dit moment onvoldoende in kaart gebracht bij het toekennen van subsidies. Nochtans heeft de burger recht op transparantie over de doelmatige en doeltreffende inzet van publieke middelen. Het verstrekken van openheid hieromtrent is immers een kerntaak van de Vlaamse Regering.

Subsidies worden op verschillende beleidsniveaus verstrekt. Indien door een departement wordt gekozen voor het subsidie-instrument, bestaat er de mogelijkheid dat andere overheden ook subsidies verstrekken op het betreffende beleidsterrein. De samenhang van subsidies tussen de verschillende overheden, lokaal, regionaal en federaal, wordt op dit moment onvoldoende in kaart gebracht. Er zijn nochtans diverse voorbeelden waar bewust wordt ingezet op cofinanciering. De lokale besturen besteden jaarlijks ongeveer 190 miljoen euro aan premies, subsidies en toelagen voor verenigingen, burgers en ondernemingen. Recente

vaststellingen van oneigenlijk gebruik met subsidiegelden voeden de urgentie om doelmatiger met publieke gelden om te springen.

Om tot een geïntegreerd subsidiebeleid te komen, dienen twee sporen bewandeld te worden. Het eerste spoor betreft het verbeteren van het subsidiebeheer (en daarmee het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik). Het tweede spoor betreft het verbeteren van het subsidiebeleid (de doeltreffendheid en doelmatigheid). Met deze motie wordt een interdepartementaal onderzoek door het Rekenhof beoogd naar de doelmatige en doeltreffende inzet van subsidies als beleidsinstrument. Middels een transparant en een uniform kader inzake het subsidiebeleid wordt het Vlaams Parlement zodoende in staat gesteld om haar controlerende functie, naar de efficiënte inzet van publieke middelen, optimaal uit te voeren. Allereerst heeft dit onderzoek als doel inzicht te verschaffen in de kwaliteit van de gemaakte afwegingen om te komen tot de keuze voor het subsidie-instrument in het verwezenlijken van beleidsplannen (zowel het aantal betrokken partijen als de diepgang en kwaliteit van de afweging), en in de kwaliteit van de evaluatie nadien (de proportionaliteit tussen de budgettaire omvang van de subsidie, het type subsidie en de gerealiseerde output aan de hand van de geformuleerde beleidsdoelstelling). Aan de hand van dit onderzoek worden beleidsaanbevelingen geformuleerd die het subsidiebeleid en het subsidiebeheer verbeteren.

Het Rekenhof is bevoegd om de goede besteding van de overheidsgelden en het gevoerde beheer te onderzoeken en om het parlement in te lichten over de wijze waarop de overheidsdiensten worden beheerd. Het Rekenhof oefent deze controletaak, net als zijn andere taken, op eigen initiatief uit. Dat algemene principe van de onafhankelijkheid waarborgt de objectiviteit en onpartijdigheid van zijn controles. De wetgever heeft echter ook aan de parlementen het recht toegekend om, ter verbetering van hun informatie, het Rekenhof specifieke onderzoeken op te dragen.

De doorlichting van het subsidie-instrument en het subsidiebeleid beoogt primair de optimalisering van de gewenste beleidsresultaten op het deel van het beleid dat met subsidies mogelijk wordt gemaakt. Het uiteindelijke doel is de ontwikkeling van een transparant kader met een subsidiepraktijk die effectief bijdraagt aan de realisatie van de beleidsdoelen en efficiënt is in de uitvoering. Daarnaast moet er een duidelijk beoordelingskader worden ontwikkeld bij de toekenning van subsidies. Er dient actief gezocht te worden naar mogelijkheden om processen bij toekenning efficiënter en effectiever in te richten. Voor gesubsidieerde activiteiten moet, per departement, duidelijk aangegeven worden hoe die doeltreffend en doelmatig bijdragen aan het realiseren van beleidsdoelstellingen.

Anke VAN DERMEERSCH
Ilse MALFROOT
Immanuel DE REUSE
Adeline BLANCQUAERT
Wim VERHEYDEN
Chris JANSSENS

MOTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° artikel 64 van het decreet van 8 juli 2011 houdende regeling van de begroting, de boekhouding, de toekenning van subsidies en de controle op de aanwending ervan, en de controle door het Rekenhof;
 - 2° artikel 96 van het Reglement van het Vlaams Parlement;
 - 3° artikel 5, vijfde lid, van de wet van 29 oktober 1846 houdende de inrichting van het Rekenhof, waarbij het Rekenhof a posteriori de goede besteding van de rijks gelden moet controleren en er zich van moet vergewissen dat de beginselen van zuinigheid, doeltreffendheid en doelmatigheid in acht worden genomen;

- overwegende dat:
 - 1° door de afwezigheid van een uniform, transparant en overkoepelend Vlaams subsidiebeleid geen duidelijke toekenning en evaluatieprocedure (ex-ante en ex-post) kunnen worden vastgesteld;
 - 2° het parlement in haar controlerende functie wordt belemmerd door de afwezigheid van een transparant subsidiekader;
 - 3° verstrekte subsidies aan uitvoeringsorganisaties gebrekkig of helemaal niet worden gemonitord op efficiëntie, effectiviteit en bijdrage aan beleidsdoelstellingen;
 - 4° de huidige mogelijkheden tot parlementaire controle over de doelmatigheid en doeltreffendheid van verstrekte subsidiegelden te wensen over laat;
 - 5° het subsidie-instrument als beleidsmiddel een belangrijke rol speelt om overheidsdoelstellingen te verwezenlijken;
 - 6° de overheid een kerntaak te vervullen heeft bij het efficiënt inzetten van publieke middelen en bijbehorende transparantie moet voorzien naar de burger hieromtrent;
 - 7° recente vaststellingen van misbruik en oneigenlijk gebruik met overheids-subsidies tot onrust leiden in de samenleving en het vertrouwen in de overheid schaden;

- besluit daarom dat conform artikel 96 van het Reglement van het Vlaams Parlement aan het Rekenhof wordt gevraagd om het Rekenhof te belasten met een interdepartementaal onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het subsidie-instrument, waarbij:
 - 1° de toekenningsprocedure van subsidieverstrekking wordt geëvalueerd (ex-ante);
 - 2° de legitimatie van de Vlaamse overheid in het verstrekken van subsidies wordt onderzocht aan de hand van geformuleerde beleidsdoelstellingen;
 - 3° criteria voor de evaluatie van gesubsidieerde programma's onder de loep worden genomen (ex-post);
 - 4° de conclusies uit dit onderzoek dienen aangewend te worden om het subsidiebeheer (en daarmee het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik) en het subsidiebeleid (doeltreffendheid en doelmatigheid) te verbeteren;
 - 5° per departement de kwaliteit van het subsidiebeleid wordt geëvalueerd. Deze reflectie beoogt de vraag te beantwoorden in hoeverre de inzet van het subsidie-instrument, alsmede de daarmee samenhangende uitgaven, doeltreffend en doelmatig is. Hierbij dient de departementale organisatie van de ex-anteafweging en de ex-postevaluatie, de budgettaire omvang van de subsidie en het type subsidie in overweging te worden gebracht;

- 6° per departement een doorlichting wordt uitgevoerd naar toegekende subsidies, waaruit duidelijk blijkt welke beleidsdoelstellingen worden verwezenlijkt door de inzet van het subsidie-instrument, waarom het subsidie-instrument een effectief middel is om de beoogde beleidsdoelstelling te verwezenlijken, welke ex-anteoverwegingen werden gemaakt in de toekenning van de subsidie en welke ex-postinstrumenten worden ingezet om de beleidsdoelstelling te evalueren.

Anke VAN DERMEERSCH
Ilse MALFROOT
Immanuel DE REUSE
Adeline BLANCQUAERT
Wim VERHEYDEN
Chris JANSSENS